

Parlament České republiky
POSLANECKÁ SNĚMOVNA
2003

4. volební období

276

INTERPELACE

poslankyně Miroslavy Němcové

**na ministra spravedlnosti Pavla Rychetského
ve věci "Zpráva o stavu českého soudnictví"**

a odpověď ministra spravedlnosti Pavla Rychetského na interpelaci

Ve smyslu § 112 odst. 4 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, předkládám poslancům následující interpelaci poslankyně Miroslavy Němcové na ministra spravedlnosti Pavla Rychetského a odpověď ministra spravedlnosti Pavla Rychetského na tuto interpelaci. Paní poslankyně Miroslava Němcová požádala o zařazení uvedené odpovědi na pořad schůze Poslanecké sněmovny. Interpelace a odpověď jsou přílohami sněmovního tisku.

Lubomír Zaorálek v. r.
V Praze dne 1. dubna 2003

Příloha

Datum: 20 -02- 2003

Č.j.: 1616 /03

Přílohy: 1

Interpelace číslo: 151

Písemná interpelace

místopředsedkyně Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky
Miroslavy Němcové

na místopředsedu vlády a ministra spravedlnosti České republiky
JUDr. Pavla Rychetského

ve věci „Zpráva o stavu českého soudnictví“

V Praze dne 18. února 2003

00 /302/03

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY
MIROSLAVA NĚMCOVÁ
MÍSTOPŘEDSEDKYŇE POSLANECKÉ SNĚMOVNY

V Praze dne 18. února 2002

Vážený pane místopředsedo,

žádám Vás o odpověď na mou písemnou interpelaci ve věci: „Zpráva o stavu českého soudnictví“.

Svoji žádost odůvodňuji:

1. Na 6. schůzi PSP ČR dne 10/10/2002 jsem Vás interpelovala ve věci utýrání čtyřleté holčičky a postupu soudů v této kauze. Ve Vaší odpovědi zaznělo, cituji:
„Chci tedy říci, že tato věc je opravdu otřesným příkladem fungování české justice, a proto se musím dopustit úvahy o tom, co je toho příčinou.“

Dále jste (jako místopředsedy vlády zodpovědný za resort spravedlnosti) uvedl:
„Česká veřejnost – a musím říci, že nejen česká veřejnost, ale jak jste si jistě všimli – a všechny pravidelné hodnotící zprávy Evropské unie vytýkají české justici nepřiměřenou délku soudních řízení.“

2. Na základě této odpovědi jsem žádala Sněmovnu o podporu k zařazení bodu „Zpráva vlády o stavu českého soudnictví“. Tento návrh však neprošel.

3. Dne 12/12/2002 na osmé schůzi PSP jsem Vás interpelovala ve věci podání k Evropskému soudu pro lidská práva ve Štrasburku. Jde o problém se stejnými kořeny – nevykonný systém soudnictví v ČR, ovšem v koncentrovanější podobě. Lidé, kteří ztratili poslední zbytky víry ve spravedlnost a možnost dovolání u českých soudů se obracejí do zahraničí. Výsledkem nebudou pouze značné finanční částky, ale mravní ztráta prestiže České republiky, jejímiž jsme reprezentanty.

Vy jste v odpovědi na tuto mou interpelaci uvedl mimo jiné – opět cituji:

„Z analýzy opravdu vyplývá, že ve všech 48 případech bude velmi pravděpodobné, že Evropský soud vynese rozsudek, kterým uzná stížnost za oprávněnou a přizná stěžovatelům tzv. nárok na spravedlivé zadostiučinění, což je nejen škoda, ale i morální újma způsobená délkou řízení.“

Na můj konkrétní dotaz, který směřoval k výši nákladů těchto sporů jste sdělil:

„Na otázku, jaké budou náklady těch skutečně odhadovaných 48 sporů pro nepřiměřenou délku řízení, které budou patrně v náš neprospěch rozhodnuty v příštím roce, jaké náklady to bude představovat pro Českou republiku, mohu hovořit spíše o odhadu. Podle poslední informace se odhaduje, že půjde o částku do 20 mil. Kč jako horní hranice, která by byla placena z všeobecné pokladní správy příští rok. Reálný odhad je, že se může pohybovat kolem 12 mil. Kč v příštím roce.“

Dále jste jako místopředseda vlády v této souvislosti uvedl velmi závažnou skutečnost:

„Já ovšem musím říci, že 48 žalob u Evropského soudu a 20 milionů ročně se samo o sobě nemusí jevit jako zneklidňující informace, ale ono se to velmi rychle rozšíří mezi občany této země, že můžou jít do Štrasburku a nejen dosáhnout rychlejšího ukončení svého sporu, ale i dostat jisté finanční odškodnění a zadostiučinění. A když to vezmu z tohoto hlediska, tak řeknu možná trochu zdrcující číslo. Podle našich statistik je v tuto chvíli sporů starších než tři roky kolem 70 tisíc. Kdyby všech 70 tisíc účastníků se obrátilo do Štrasburku, tak by to byla tragédie o rozsahu, který si vůbec netroufám posuzovat. Byla by to tragédie i pro Štrasburk, protože by sám nebyl schopen tyto spory vyřešit.“

Z mého výpočtu vyplývá, že v budoucnu by proto mohl náš stát vyplatit až **29,2 mld Kč**. Jedná se o hrubý odhad částky, která by musela být vyplacena v případě, že by se na Evropský soud pro lidská práva obrátilo všech 70 tisíc účastníků soudních sporů, které trvají déle než 3 roky.

4. Na zasedání vlády ČR ze dne 29. ledna 2003 byl pro informaci předložen materiál s názvem „Zpráva za období 1. října do 31. prosince 2002 o stavu vyřizování stížností podaných proti České republice k Evropskému soudu pro lidská práva“.

Hned z grafu č. 1 citovaného materiálu vyplývá, že Evropský soud komunikoval vládě žádosti o vyjádření k podání ve více než trojnásobném počtu, porovnáme-li rok 2002 s rokem 2001.

O materiálech pro informaci se, pochopitelně, na zasedání vlády nejedná, tedy potud, pokud si některý z členů vlády nepřeje k tomuto bodu jednat nebo jej zařadit jako urgentní bod následujícího programu – nestalo se. Vláda tedy alarmující signály zřejmě nebere vážně.

5. Na základě těchto závažných skutečností a jako výsledek výše uvedeného postupu jsem **18. února 2003** předložila v pořadí druhou žádost o zařazení bodu „**Zpráva vlády o stavu českého soudnictví**“.

6. Poslanecká sněmovna svým hlasováním rozhodla o nezařazení pravidelného bodu programu jednání v průběhu 10. schůze. Jako jeden z argumentů jste, pane místopředsedo, řekl, že takto zařazený bod Vám připomíná doby, kdy byly zprávy o stavu justice předkládány a zneužívány komunistickým režimem. **Nejde však o statistiky ani čísla, která jsou sice smutným čtením s vypovídací schopností, ale o to, že občané naší země k nám vzhlíží jako k zákonodárcům. Kdo jiný má jejich volání slyšet?**

Co tedy znamená Vaše přiznání a jak mají občané této země rozumět Vaší větě (větě ministra spravedlnosti České republiky), že „.... chci tedy říci, že tato věc (=děsivý případ utýraného děvčátka) je opravdu otřesným příkladem fungování české justice, a proto se musím dopustit úvahy o tom, co je toho příčinou...“

co tedy znamená Vaše přiznání, že „.... všechny pravidelné hodnotící zprávy EU vytýkají české justici nepřiměřenou délku soudních řízení.“

či „... podle našich statistik je v tuto chvíli sporů starších než 3 roky kolem 70 tisíc. Kdyby všech 70 tisíc účastníků se obrátilo do Štrasburku, tak by to byla tragédie o rozsahu, který si vůbec netroufám posuzovat ..“

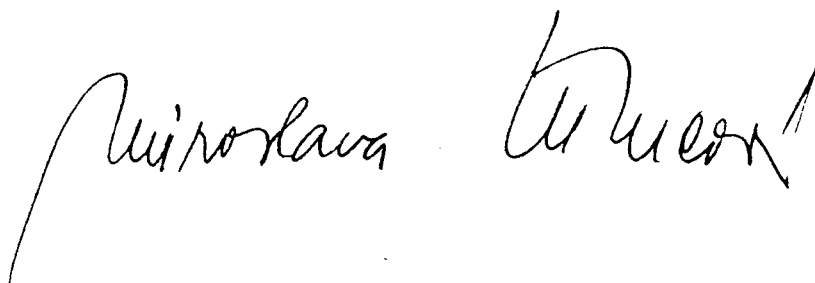
Vážený pane místopředsedo vlády,

jako erudovaný právník jistě rozumíte, že podstatou těchto otázek není statistický výčet ani přehled a stav jednotlivých soudních procesů. Velmi dobře víte, že nejde o zasahování do nezávislosti výkonu soudní moci.

Jde o zachování otřesené elementární důvěry občanů v základní pilíř demokratické vlády. Pokud se budeme tvářit, že to dnes ještě nejde, pak tím tvoříme předpolí pro pravidelné předkládání povinné zprávy o stavu justice, na kterou jste se 18. února 2003 odvolával.

Děkuji Vám čas, který budete této záležitosti věnovat.

V úctě

A handwritten signature in black ink, reading "Miroslav Tučinský". The signature is written in a cursive, flowing style. The first name "Miroslav" is written in a larger, more prominent script, while the last name "Tučinský" is written in a slightly smaller, more compact script. The signature is positioned in the lower right area of the page.

JUDr. PAVEL RYCHETSKÝ
MÍSTOPŘEDSEDA VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY
MINISTR SPRÁVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY
PŘEDSEDA LEGISLATIVNÍ RADY VLÁDY

V Praze 17. března 2003

M – 488/2003

Vážená paní místopředsedkyně,

odpovídám na Vaši interpelaci č. 131 ze dne 18. února 2003 ve věci stavu českého soudnictví. Vyrozumívám z ní, že jste znepokojena stavem české justice, zejména pokud jde o délku soudního řízení. Jako příklady nepřiměřené délky soudního řízení potom uvádíte případ obžalovaného Martina Ježka projednávaný již několik let Městským soudem v Praze a Vrchním soudem v Praze, dále poukazujete na fakt, že české soudy evidují cca 70 000 věcí starších 3 roků.

Vážená paní místopředsedkyně, ve věci obžalovaného Martina Ježka mohu pouze zopakovat, že považuji tuto kauzu za otřesný případ fungování justice, na kterém však nemohu jako ministr spravedlnosti nic změnit. Jak jsem Vás již informoval na 6. schůzi Poslanecké sněmovny, nedisponuji žádnými pravomocemi, kterými bych mohl do řízení vstoupit a projednání a rozhodnutí urychlit. Ujišťuji Vás, že případ pozorně sleduji a pro Vaši informaci uvádím, že o odvolání obžalovaného Ježka proti rozsudku Městského soudu v Praze, kterým byl uznán vinným trestným činem ublížení na zdraví a byl mu uložen trest odnětí svobody v trvání 12 let, bude rozhodovat Vrchní soud v Praze dne 2. dubna t.r. S ohledem na právně závazné stanovisko Nejvyššího soudu v této věci z června 2002 věřím, že Vrchní soud v Praze vynese konečný rozsudek.

Pokud jde o Vaši obavu, aby se 70 000 účastníků dosud neskončených soudních řízení neobrátilo se stížnostmi na Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku, mohu Vás ujistit, vážená paní místopředsedkyně, že ani mě tato možnost nenechává lhostejným, i když oba chápeme, že k takové situaci asi těžko dojde. Hovořil-li jsem o aktuálním nebezpečí přiznání plnění na základě rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva u 48 stížností ve výši cca

12 - 20 mil. Kč, nelze bez dalšího tyto skutečnosti vztahovat na dalších cca 70 000 řízení, která jsou českými soudy vedena déle než 3 roky, nehledě k tomu, že ne každé řízení, které je vedeno déle než 3 roky, musí nutně být vedeno s takovými průtahy, pro které by bylo Evropským soudem pro lidská práva přiznáno zadostiučinění. Každé z jednotlivých řízení je přísně individuální a mnohdy jsou „průtahy“ způsobovány objektivní situací, vznikající podílem samotných účastníků řízení (např. změnou žalobních návrhů, podáváním opravných prostředků apod.). Aniž bych chtěl stávající situaci celkově zlehčovat, nelze ji ani paušalizovat.

Již mnohokrát jsem uvedl, že pokud jde o počet nevyřízených věcí, problémem je především velký počet neskončených věcí hlavně z počátku 90. let, a to zejména v oblasti obchodní. Za poslední čtyři roky se však daří objem těchto věcí každoročně snižovat. Ministerstvo spravedlnosti přijímá celou řadu legislativních, organizačních, technických i personálních opatření směřujících ke zefektivnění a zrychlení soudního řízení. Jak jistě víte, v minulém období přijaté novely trestního řádu a občanského soudního řádu sledovaly mimo jiné i tento účel. V současné době již Poslanecká sněmovna ve druhém čtení projednává návrh zákona, kterým se mění zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (sněmovní tisk 209). Také tento vládou předložený návrh obsahuje opatření k urychlení a zefektivnění soudního řízení. Návrh reaguje na to, že dosavadní úprava zákona o soudech a soudcích umožňuje jako ochranu proti nečinnosti soudu nebo průtahům v řízení pouze podání stížnosti, která je vyřizována příslušnými orgány státní správy soudů, přičemž přešetření takové stížnosti se pak koná pouze po správní linii. Takové řešení by mohlo být považováno za nedostačující zejména s ohledem na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva k článkům 6 a 13 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (právo na účinný prostředek nápravy před národním orgánem při nepřiměřené délce řízení). Vychází z toho, že prostředek nápravy musí být efektivní a urychlit soudní řízení, pokud v provádění jednotlivých úkonů nastávají průtahy. Navrhuje se tedy, aby v případě nesouhlasu s vyřízením stížnosti orgánem státní správy soudů se mohl stěžovatel, pokud průtahy v řízení nadále trvají, obrátit již přímo žalobou na soud s návrhem na určení lhůty k provedení procesního úkonu, a soud vyššího stupně byl měl povinnost, pokud průtahy skutečně shledá, uložit příslušnému soudu úkon provést ve stanovené lhůtě. Mělo by se jednat o jednoduchý procesní postup, v zásadě společný pro trestní nebo občanské soudní řízení, tak pro správní soudnictví.

Jsem si vědom toho, vážená paní místopředsedkyně, že výše uvedená legislativní opatření mohou jen zčásti řešit palčivý problém soudních nedodělků. Proto Ministerstvo spravedlnosti v rámci svých dohledových oprávnění a v souladu s ustanovením § 123 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, sleduje a hodnotí postup vrchních, krajských a okresních soudů v řízení a rozhodování nejen z hlediska zásad důstojnosti jednání a soudcovské etiky, ale i plynulosti řízení. K tomu především sleduje a vyhodnocuje stav soudních agend na základě výkazů a justiční statistiky. Pravidelně půlročně a ročně zpracovává vyhodnocení činnosti okresních a krajských soudů v oblastech trestních, civilních a obchodních a přijímá konkrétní a diferencované opatření k dalšímu zkvalitnění činnosti soudů zejména z hlediska rychlosti a plynulosti řízení. Uskutečňuje rovněž komplexní prověrky činnosti okresních soudů a prověrky rychlosti řízení, zejména při vyřizování nedodělků starších dvou a pěti let, pravidelně ve dvouletých intervalech. Např. v období září-listopad 2002 uskutečnilo u 27 vybraných okresních soudů prověrku nevyřízených věcí starších pěti let v agendě trestní a přijalo razantní opatření ke snížení počtu těchto nedodělků. Dlouhotrvající řízení, tj. trvající déle než tři a pět let v civilní a obchodní agendě, jsou rovněž předmětem sledování a každoročního vyhodnocování. V současné době jsou v pravidelných měsíčních intervalech sledována dosud neskončená řízení, v nichž je podána stížnost předložená Evropskému soudu pro lidská práva. Zároveň probíhá prověrka délky řízení ve věcech obchodního rejstříku a prověrka všech kasačních rozhodnutí vyšších soudů.

Dále chci připomenout, že práci soudů komplikují často nekvalitní, málo přehledné a rychle se měnící právní normy a zde spatřuji společnou odpovědnost vlády i Parlamentu. K větší efektivitě soudnictví tudíž směřují také nejvýznamnější legislativní návrhy, které Ministerstvo spravedlnosti v současné době připravuje. Mezi ně patří návrhy rekodifikace trestního i civilního práva hmotného, jejichž cílem je také dosáhnout větší přehlednosti a srozumitelnosti těchto základních právních norem, stejně jako návrhy rekodifikace procesních předpisů vedené záměrem dalšího zjednodušení a zefektivnění trestního i civilního řízení.

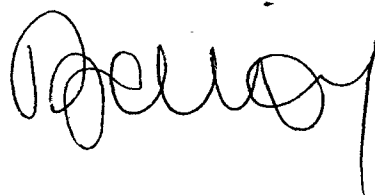
V neposlední řadě třeba zmínit další důležitý faktor, a to je personální a materiální zajištění práce soudů. Zatímco se postupně daří naplňovat chybějící počty soudců a státních zástupců, obtížnější je situace u dalšího soudního personálu, ať již jde o vyšší soudní úředníky, zapisovatelky a další kategorie soudních zaměstnanců, jejichž činnost je pro chod

soudních kancelářů nezbytná. Je třeba nabídnout těmto profesím finanční a pracovní podmínky odpovídající požadované kvalifikaci a nárokům na jejich práci, aby se staly na trhu práce atraktivními. Ani tento úkol nemůže vyřešit ministerstvo spravedlnosti samo bez pomoci celé vlády i Parlamentu.

Obdobně je tomu i s materiálním vybavením soudnictví, ať již jde např. o dostatečný počet soudních síní či výpočetní techniku. V posledně jmenované oblasti se situace rychle zlepšuje mimo jiné díky významné pomoci Evropské unie v rámci projektů Phare, z nichž bylo pořízeno několik tisíc počítačů pro naše soudy a státní zastupitelství. Nicméně i zde neseme stále určitý dluh z minulých let, kdy bylo naše soudnictví evidentně podfinancováno. Společnost si musí uvědomit, že kvalita soudního systému záleží vedle jiných faktorů také na tom, kolik prostředků bude ochotna do něj investovat.

Vážená paní místopředsedkyně, ujišťuji Vás, že efektivní fungování české justice mě leží na srdci nejméně tak jako Vám. V rámci svých pravomocí činím všechna potřebná opatření k tomu, aby česká justice dostala i svých povinností ve vztahu k mezinárodně uznávaným standardům. I když jsem v tomto úsilí limitován skutečností, že řada soudů stále ještě pracuje s nedostatečným personálním a technickým vybavením, jsem přesvědčen, že nastoupená cesta reformy justice je správná a v brzké době přinese své výsledky.

S pozdravem

Vážená paní

Miroslava Němcová

místopředsedkyně Poslanecké sněmovny

Parlamentu České republiky

P r a h a